

Illes rebels dins la Unió Europea

Dins el marc de la Unió Europea hi ha diverses illes que pertanyen a estats membre, però que es resisteixen a perdre els privilegis. Les illes Åland, a la mar Bàltica, i les illes Jersey, al canal de la Mànega, mantenen àmplies quotes d'autonomia, en molts casos equiparables a les d'un estat. En dos articles separats analitzem aquests casos, que veuen amenaçada la seva sobirania amb l'entrada en vigor de l'euro.

A la mar Bàltica hi ha un arxipèlag on viuen unes 25.000 persones suedòfones, un arxipèlag que compta amb un dels estatuts d'autonomia més amplis d'Europa. Són les illes Åland, una regió autònoma de Finlàndia, situada a mig camí de les dues zones econòmicament més dinàmiques de la mar Bàltica: el sud-oest finlandès i la regió sueca d'Estocolm.

Les illes Åland és un dels pocs llocs de la Unió Europea (UE) on es poden comprar productes lliures d'impostos. Aquest fet és clau per a l'economia de les illes, ja que la majoria de línies de ferris que uneixen Estocolm i Hèlsinki s'aturen a la capital de l'arxipèlag, Mariehamn, per carregar les botigues de bord de productes lliures d'impostos, entre els quals, per exemple, l'alcohol. Aquests ferris, que molts són de les companyies finlandeses Silja Line i Viking Line (entre les dues porten dos milions i mig de persones cada any en les seves línies entre les capitals finlandesa i sueca) i de la sueca Stena Line, aporten una riquesa enorme a l'arxipèlag. Ho reconeix el mateix primer ministre de les illes Åland, Roger Nordlund: "Sense les vendes de *duty free*, la nostra economia cauria un 40%, cosa que significaria un desastre per a la nostra societat". Una afirmació que serveix especialment per a una societat com l'alandesa, que es troba sobre 6.500 illes al mig del mar. "Tota la nostra societat depèn en gran manera de les bones comunicacions i el trànsit dels vaixells", afirma Nordlund. De mo-

ment, les Åland mantenen el privilegi de vendre productes lliures d'impostos; ara bé, la Unió Europea podria eventualment forçar l'arxipèlag a deixar de fer-ho.

Això seria fatal per als illencs. Les illes Åland no exporten grans quantitats de productes, tan sols de pesca, i en menor mesura, de productes agrícoles. Aquesta forma d'organització econòmica ha portat les Åland a dependre massa dels altres països pel que fa a tot allò que les illes no produeixen. Una eventual caiguda del comerç marítim (que representa més del 50% de l'economia alandesa, sense comptar les activitats lligades indirectament a aquest tipus de comerç) pot afectar molt l'economia alandesa. Això és el que podria passar a aquest arxipèlag si moltes de les empreses marítimes finlandeses i alandeses radicades a les illes es traslladessin a altres llocs, si hi haguessin nous canvis en el règim autonòmic alandès en relació amb les vendes de productes lliures de taxes. A més, la mà d'obra és cara, a l'arxipèlag, tal com reconeix Robert Branér, secretari d'Ålands Center, partit polític de les illes: "Avui dia el comerç marítim pateix pels grans costos laborals, mentre que en altres països de la UE els impostos són més barats i els sous més baixos, com per exemple a Dinamarca o als Països Baixos".

Els efectes que l'evasió d'empreses tindria sobre l'economia de les illes Åland es podrien mitigar amb l'impuls del turisme, un sector en augment a l'arxipèlag. En l'actualitat, més d'un milió de persones visiten les illes

Åland, però el turisme continua sent molt estacional i només se'n treu rendiment durant uns mesos de l'any. I no hem d'oblidar que un dels majors impulsos per al turisme a les Åland, a banda del coneixement mateix de les illes a l'exterior, són precisament els ferris de les empreses marítimes alandeses, que porten els turistes des de Finlàndia i Suècia fins a l'arxipèlag. La marxa d'aquestes empreses podria significar l'estancament per al sector turístic.

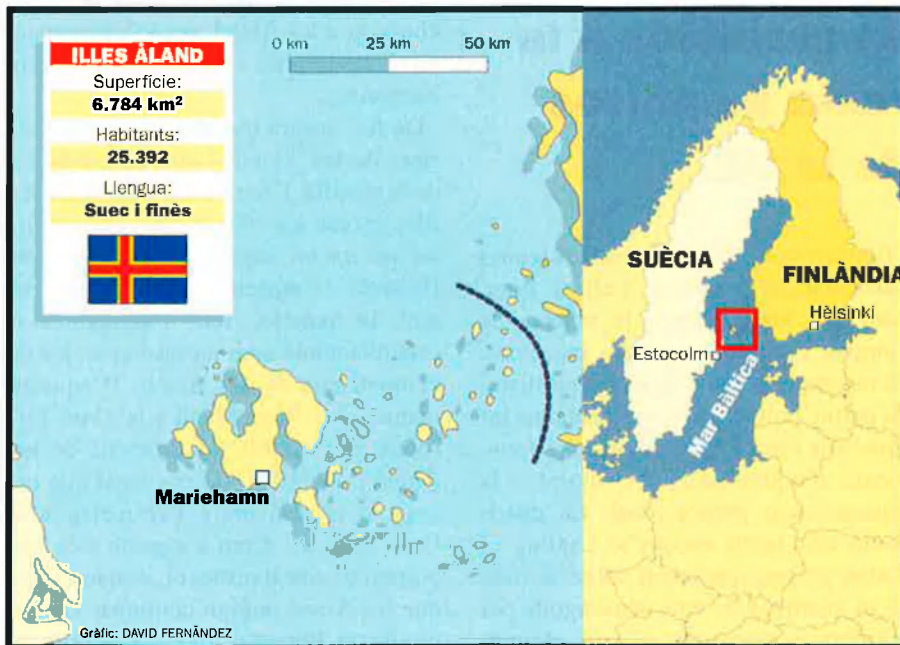
De moment, els alandesos aprofiten el seu estatus privilegiat dins de la Unió

amb un contenciós al voltant de la pertinença de les illes Åland a Suècia o Finlàndia. Tot i que l'arxipèlag és suedès, la Societat de Nacions va resoldre que les illes formessin part de Finlàndia i no de Suècia. A canvi, les illes Åland van obtenir un estatus autònom i neutral dins de Finlàndia. Les Åland van ampliar la seva autonomia l'any 1996, després que s'aprovés al Parlament una nova acta que es va començar a redactar el 1991.

El govern alandès està dirigit actualment per la coalició encapçalada pel partit de centre Ålands Center i els con-

gles pactades a l'Acta d'autonomia. El Lagting està format per set comitès especials, una mena de ministeris o conselleries, encarregats cadascun d'aquests d'una matèria específica.

L'Acta d'autonomia especifica els drets principals d'Åland respecte a Finlàndia, que inclou, entre d'altres, l'educació, la cultura, la sanitat, la conservació dels monuments, la promoció de la indústria, l'administració municipal, les forces policials, el servei de correus i els mitjans de comunicació interns. Pel que fa a aquests aspectes, les illes Åland funcionen pràcticament com un

Gràcies a la seva autonomia, la població d'Åland té el dret d'aprovar les lleis que tenen a veure amb assumptes interns de l'illa, a més dels pressupostos.

Europea i esperen que el nombre de visitants a les illes no decaigui. Aquest any Mariehamn ha estat seu, durant quatre dies, d'una etapa de la *Tall Ships Race*, una competició anual de vaixells de vela, que ha portat milers de persones a les illes. Els alandesos es freguen les mans cada vegada que tenen ocasions com aquesta per situar el seu arxipèlag al centre d'atenció de l'Escandinàvia oriental, però alhora miren amb desconfiança cap a Brussel·les, sabedors que els seus avantatges podrien desaparèixer algun dia.

Una autonomia avançada. L'estatut d'autonomia d'Åland, anomenat Acta d'autonomia, data del 1921, any en què la Societat de Nacions va acabar

servadors Frissinad Samverkan i Obunden Samling. Tots tres partits sumen el 54,6% dels vots de les darreres eleccions, realitzades l'any passat, i tenen 17 dels 30 diputats amb què compta el Parlament de les illes, el Lagting. L'oposició més directa del govern és el Liberalerna pö Åland, que, tot i aconseguir els mateixos diputats que Ålands Center i un tant per cent de vots superior, no ha pogut convèncer la resta de forces a l'hora de formar govern.

Gràcies a l'autonomia, la població de les illes Åland té el dret d'aprovar per ella mateixa les lleis que tenen a veure amb els assumptes interns de l'illa, a més del pressupost econòmic. Sense el consentiment del Lagting, per exemple, no és possible alterar cap de les re-

estat independent amb la seva legislació i una maquinària administrativa pròpia. En aquest sentit, l'autonomia alandesa és una de les més avançades del continent. No obstant això, molts alandesos veuen que cal anar més enllà en la gestió dels propis interessos de les illes. "La nostra autonomia és important però la majoria a Åland vol desenvolupar-la més. I la major part de les persones que pensen així volen que l'arxipèlag aconseguixi la completa autonomia, incloent-hi les taxes", comenta Robert Branér.

Però a pesar de tot això, les illes depenen en una bona part de Finlàndia. Alguns dels sectors controlats directament pel govern finlandès són l'administració dels afers estrangers i la ma-

jor part dels aspectes relacionats amb la justícia civil i penal. Pel que fa a l'economia, la nova Acta d'autonomia del 1996 va introduir importants canvis basats en el fet que el Lagting pot ara distribuir com vulgui la quantitat cedida per Finlàndia per tal de compensar els costos d'administració de l'illa.

Sota aquesta aparent independència d'Åland, però, hi ha la possibilitat de veto per part del president de Finlàndia quan el Lagting excedeix les competències legislatives o quan hi ha una llei aprovada al Parlament alandès que afecta la seguretat interna o externa del país. En aquest cas, el president pot prendre la decisió per sobre de les manifestacions de la delegació d'Åland –escollida, la meitat, pel govern finlandès i l'altra meitat, pel Lagting– i per sobre, també, dels estaments de la Cort Suprema.

Les Åland també compten amb mitjans de comunicació propis. El grup Ràdio i Televisió d'Åland és el més important d'aquests mitjans i pertany a la província d'Åland. L'estació de ràdio va començar a emetre l'any 1993 i la televisió, tres anys després. De tota manera, des de fa vint anys s'han emès tota una colla de programes locals de les illes a través de la xarxa de televisió per cable. A banda d'això, també existeixen dos diaris a l'arxipèlag. El primer, *Tidningen Åland*, va ser fundat l'any 1891 i apareix cinc cops per setmana. L'altre, *Nya Åland*, és molt més recent (1981) i surt quatre dies la setmana.

Un sistema electoral restrictiu.

Les eleccions alandeses són lliures només per a qui sigui major de divuit anys i tingui els drets de domicili a les illes, necessaris també per poder ser diputat del Parlament. Aquests drets s'aconsegueixen automàticament si es neix a Åland o si s'és parent d'algú que ja els té. El govern, tanmateix, pot facilitar aquests drets de domicili a les persones que porten cinc anys al país o que dominen perfectament la llengua sueca. Les eleccions municipals, d'altra banda, se celebren al mateix temps que els comicis al Lagting, però en data diferent de la resta de poblacions de Finlàndia.

Un protocol amb la Unió Europea permet Åland de continuar venent productes lliures d'impostos a tots els membres de la Unió, la qual cosa és prohibida a la resta de països de la UE.

El procés electoral d'Åland té algunes particularitats respecte d'altres llocs, com ara, per exemple, la manera de comptar els resultats de les eleccions. El recompte de vots no es fa per llistes de partits polítics sinó per candidats individuals i per llistes. El principi fonamental d'aquest sistema electoral és la representació proporcional. La distribució dels trenta escons al Lagting es donen proporcionalment sobre la base de la quantitat de vots aconseguits per les aliances electorals, és a dir, el nombre total de vots repartits per tots els candidats d'una aliança electoral. En aquest sentit, un escó per un candidat beneficia sempre alguna d'aquestes aliances o partits.

Són els vots, tanmateix, els que decideixen les persones que ocuparan aquests seients al Parlament. Si els candidats de les diverses aliances electorals apareixen com a únics noms a les llistes no hi ha problema. Però si una llista està formada per diversos noms, els vots es reparteixen de forma proporcional al número de persones que integren la llista.

Cercant la projecció internacional.

Les illes Åland porten una política que intenta combinar la presència de les illes en les principals organitzacions in-

ternacionals i regionals amb el manteniment de la seva autonomia i de la seva singularitat. Així, les Åland pertanyen a la Unió Europea i al Consell Nòrdic. En aquesta darrera organització, les illes tenen seient propi i, per tant, representació directa i independent de Finlàndia.

A diferència de l'altre arxipèlag escandinau autònom, les illes Fer-Oer, de les quals el Lagting va decidir l'entrada a la Unió Europea l'any 1995 –previ referèndum–, al mateix temps que la resta de Finlàndia. Això va ser possible gràcies a tota una colla d'exempcions i avantatges legals que Brussel·les va concedir a les Åland, per salvaguardar-ne l'autonomia i el nivell de vida dels habitants.

De fet, encara que les relacions exteriors de les Åland siguin competència de Finlàndia, l'Acta d'autonomia de les illes preveu que el Lagting pugui rebutjar un tractat internacional signat per Hèlsinki si aquest entra en conflicte amb la mateixa Acta d'autonomia o està relacionat amb un assumpte que és competència de les Åland. D'aquesta manera, les illes Åland i la Unió Europea van establir el Protocol de les Åland l'any 1995, un cos legal que regeix la relació entre l'arxipèlag i la Unió Europea. Com a aspecte més important d'aquest protocol, destaca el fet que les Åland puguin continuar venent productes lliures d'impostos a la resta de membres de la Unió, la qual cosa és prohibida des de 1999 a la resta de territoris de la UE. Tot i això, existeixen dues "clàusules de seguretat", segons les quals la Unió Europea pot anul·lar aquesta situació d'exempció si ho creu convenient.

D'altra banda, el govern alandès vol tenir veu a Brussel·les i per això reclama que un dels setze europarlamentaris finlandesos sigui escollit a les illes Åland. De moment, Hèlsinki no està disposat a acceptar aquesta petició. Mentrestant, les illes s'han de conformar d'enviar un representant al comitè regional de la UE i un conseller a la representació permanent finlandesa a Brussel·les.

David Forníes